

Το πρόσωπο του Χριστού (πρωτοπρεσβύτερος Ευστράτιος Καρατσούλης)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Ενώ η ψυχανάλυση με την ΠΠΘ είναι ζήτημα δύο προσώπων, του θεραπευτή και του πελάτη, στο μυστήριο της εξομολόγησης συνυπάρχουν τρία πρόσωπα, του Χριστού, του πνευματικού και του εξομολογούμενου. Το πρόσωπο του Χριστού είναι το κεντρικό πρόσωπο στην εξομολόγηση αλλά και στην πνευματική ζωή του ανθρώπου μέσα στην Εκκλησία, ενώ απουσιάζει εντελώς στην ΠΠΘ. Ο Rogers προερχόταν από μία αυστηρή προτεσταντική οικογένεια, η οποία τον μεγάλωσε με την πειθαρχία και τον ηθικισμό του προτεσταντισμού. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να απορρίψει τον προτεσταντικό Θεό κατά την φοιτητική διάρκεια της ζωής του, αν και αρχικά σπούδασε την θεολογία και προετοιμαζόταν να γίνει πάστορας [207].

Στην ΠΠΘ υπάρχουν επιρροές από τον υπαρξισμό, την φαινομενολογία, την σχετικοκρατία, από ανατολικές θρησκείες και τον βιταλισμό. Ο Rogers αμφισβητώντας τις διακηρύξεις του διαφωτισμού και της λογικής δέχθηκε τις επιρροές της φαινομενολογίας, η οποία εστιάζει στην εμπειρία και την αλήθεια της, η οποία προέρχεται από τον ίδιο τον άνθρωπο. Οι θρησκευτικές εμπειρίες αντιμετωπίζονται ως πνευματιστικές εμπειρίες και τίποτα παραπάνω. Εδώ

φάνηκαν καθαρά οι επιρροές του βιταλισμού στον Rogers κατά την τελευταία περίοδο της ζωής του, ο οποίος έψαξε να βρει κάτι πνευματικό, όχι στον Χριστιανισμό, αλλά στις ψευδοθρησκείες και στις πνευματιστικές εμπειρίες, τις οποίες έζησε με την σύζυγό του [208].

Με τον όρο Βιταλισμό προσδιορίζεται ένα σύνολο φιλοσοφικών θεωριών, σύμφωνα με τις οποίες τα βιολογικά φαινόμενα δεν μπορούν να αναχθούν στις φυσικοχημικές διαδικασίες, αλλά οφείλονται σε μία ζωική δύναμη (*visvitalis*), η οποία ξεφεύγει από την επιστημονική ανάλυση και την εργαστηριακή έρευνα. Η ύπαρξη μιας ζωτικής αρχής ή δύναμης, τόσο στην ψυχή όσο και στους οργανισμούς, από την οποία δημιουργούνται όλες οι ζωτικές-οργανικές λειτουργίες ομοιάζει με την τάση αυτοπραγμάτωσης της ΠΠΘ. Στον Βιταλισμό υπάρχουν κάποια σημεία του ντεϊσμού στα οποία γίνεται αναφορά για μια έμφυτη αόρατη δύναμη, σημεία αποκρυφισμού, πνευματισμού, με φωτισμούς τύπου ζεν Βουδισμού, ακόμα και χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών [209]. Αυτή η πνευματιστική κατεύθυνση είναι απογοητευτική και άδικη για το έργο και την προσφορά του Rogers, αν και πολλοί θεώρησαν αυτή την ενέργεια του Rogers ως ένα άνοιγμα στον πνευματικό κόσμο.

Ο Rogers ζώντας σε ένα αυστηρό ευαγγελικό περιβάλλον, στο οποίο ακυρώθηκε κάθε προσπάθεια του για ελευθερία και σκέψη, οδηγήθηκε στις ανατολικές

θρησκείες οι οποίες ήταν πιο ανεκτικές και χαλαρές στις προσωπικές του ανάγκες. Η άποψη του για την Δυτική Εκκλησία ήταν παγιωμένη αρνητικά από το προηγούμενο ευαγγελικό παρελθόν του. Έτσι προς το τέλος της ζωής του όταν κατανόησε ότι η ανάγκη για την θρησκευτικότητα και την πίστη είναι έμφυτη για τον άνθρωπο, γέμισε αυτό το κενό με αυτές τις νέες πνευματιστικές εμπειρίες. Μάλιστα τόνισε ότι χωρίς αυτή την προέκταση της πνευματικότητας η ΠΠΘ οδηγεί τον άνθρωπο στον εαυτό του αποστερώντας την δυνατότητα να προσεγγίσει την πνευματική φύση του, η οποία είναι θεμελιωμένη στην αγάπη και την σχέση. Ουσιαστικά ο Rogers αναγνώρισε τα πνευματικά συστατικά της ανθρώπινης εμπειρίας. Αυτό το άνοιγμα προς την υπερβατική εμπειρία του Rogers δεν άφησε εντούτοις κανένα ενδεχόμενο για την ύπαρξη του Θεού, ο οποίος δεν υπάρχει σε κανένα σημείο της ψυχοθεραπευτικής οδού της ΠΠΘ [210].

Από θεολογικής και φιλοσοφικής πλευράς η ΠΠΘ ανήκει σε ένα κλειστό οντολογικό σύστημα, στο οποίο ο άνθρωπος και συνολικότερα ο κόσμος αυτοαναφέρονται, έχοντας μία υπαρκτική αυτάρκεια. Αυτή η κλειστή οντολογία καταργεί την ετερότητα και την ελευθερία, βασικά χαρακτηριστικά του ανθρώπινου προσώπου κατά την ορθόδοξη παράδοση. Η ετερότητα εκλαμβάνεται ως ενότητα, αποτέλεσμα της οποίας είναι η κατάργηση της μοναδικότητας. Έτσι το πρόσωπο καθίσταται προσωπίο, το οποίο υπόκειται σε ένα κοσμικό ήθος και όχι σε μία οντολογική ταυτότητα [211]. Η ετερότητα των προσώπων του τριαδικού Θεού συνυπάρχει με την κοινωνία και την ενότητα. Ετερότητα δε σημαίνει μόνο την διαφορετικότητα, με μία ατομοκεντρική θεώρηση. Ετερότητα εδώ σημαίνει διαφορετικότητα αλλά πάντα νοείται με μία κοινωνική και εξόδια έννοια. Επομένως το ζευγάρι ετερότητα- ενότητα έχει οντολογικό περιεχόμενο [212].

Η συμπόρευση ετερότητας και ενότητας φανερώνεται από την πατρική σχέση των ανθρώπων με τον Θεό. Ο Θεός είναι πατέρας όλων των ανθρώπων και η κοινή πηγή της προσφοράς. Αυτή η κοινή πηγή αναφοράς υπενθυμίζει σε όλους την αφετηριακή αδελφική σχέση μεταξύ τους [213].

Η φύση της ετερότητας φανερώνεται στην εκκλησιαστική φύση του ανθρώπινου προσώπου. Ο άνθρωπος δεν μπορεί να ενδιαφέρεται περισσότερο για τον εαυτό του από ότι για τους αδελφό του [214]. Το ευχαριστιακό ήθος, ως η πεμπτουσία του ορθόδοξου ήθους, επιβάλλει πάντα μαζί με την προσωπική σωτηρία να συμπορεύεται και η κοινωνική σωτηρία, η σωτηρία όλης της κοινωνίας, όλης της οικουμένης. Το ατομικό συμφιλώνεται με το κοινωνικό. Ο ένας δεν προηγείται των πολλών. Μεσ στην Εκκλησία ετερότητα και ενότητα συμπορεύονται. Αυτή η ενότητα δεν ισοπεδώνει τον ανθρώπινο πρόσωπο αλλά αναδεικνύει το καθένα μέσα στην πολλαπλότητα των προσώπων [215].

Η ετερότητα συμπορεύεται με την ενότητα ευχαριστιακά. Στην ευχαριστιακή σύναξη, η οποία αποτελεί την πρόγευση και τον εικονισμό της Βασιλείας του Θεού, συνάγονται διαφορετικοί άνθρωποι, διαφορετικά πρόσωπα, «επί τω αυτώ» και γίνονται σύναιμοι εν Χριστώ. Έτσι η ετερότητα αποκτά μία εσχατολογική προοπτική, η οποία απουσιάζει από την προσωποκεντρική θεώρηση. Αντίθετα, στην προσωποκεντρική θεώρηση, ο σεβασμός στην ετερότητα είναι απλώς ένα βασικό συστατικό της προσωποκεντρικής προσέγγισης για την σχέση, ενώ για το χριστιανό είναι μια ατέλειωτη υπαρξιακή έγνοια. Δε μένει μόνο στο σεβασμό της ετερότητας, αλλά αγκαλιάζει τον εκάστοτε Άλλο, μέχρι το σημείο της σταύρωσης, κατά το πρότυπο της χριστιανικής σταυρικής αγάπης.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

207. Αλέξανδρος Κοσμόπουλος και Γρηγόρης Μουλαδούδης, ό.π., σ. 19.
208. Αλέξανδρος Κοσμόπουλος και Γρηγόρης Μουλαδούδης, ό.π., σ. 160.
209. Σεραφείμ Ρόουζ, *Μηδενισμός : Η αρχή της αποστασίας στη σύγχρονη εποχή* (Αθήνα : Μυριόβιβλος, 2007) σσ. 76-77.
210. Carl Rogers, *Ένας τρόπος να υπάρχουμε*, ό.π., σ. 130.
211. Κ. Αγόρας, «Περί κόσμου, ανθρώπου και ιστορίας» στο Κ. Αγόρας, και Στ. Γιαγκάζογλου, *Πίστη και Βίωμα της Ορθοδοξίας : Δόγμα, Πνευματικότητα και Ήθος της Ορθοδοξίας* (Ε.Α.Π : Πάτρα, 2002) σ. 98.
212. «Το δόγμα της Αγίας Τριάδος συνιστά την απόλυτη κατάφαση της προσωπικής ετερότητας μέσα στην αγαπητική ομοουσιότητα, κοινωνία και αλληλοπεριχώρηση. Και αυτή «η ετερότητα είναι συστατική της ενότητας, και όχι επακόλουθό της» Στ. Γιαγκάζογλου, «Πρόσωπο και ετερότητα. Δοκίμιο για μια ετερότητα της θεολογίας» στο <http://www.pischools.gr/-lessons/religious/analekta/80.pdf>, σ. 29, (ανάκτηση 7/5/2016).
213. Χρήστος Τερέζης, «Η ορθοδοξία και ο σεβασμός της ανθρώπινης προσωπικότητας» *Η Ορθοδοξία ως πολιτισμικό επίτευγμα και τα προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου : Η Ορθοδοξία απέναντι σε θέματα της Εποχής μας*, ό.π., σ. 38.
214. «ὕπεύθυνος γὰρ ἕκαστος ἡμῶν τῆς τοῦ πλησίου σωτηρίας ἐστί» Ἰωάννης Χρυσοστόμος, Πρὸς τοὺς ἔχοντας παρθένους συνεισάκτους, Δ΄, PG 47, 500.
215. Αναστάσιος Γιαννουλάτος, *Παγκοσμιότητα και Ορθοδοξία* (Αθήνα : Ακρίτας, 2005) σ. 41.